

**Streszczenie pracy doktorskiej:** Uwarunkowania stosunku gimnazjalistów do *Innych*

Przedmiotem badań pracy doktorskiej jest stosunek gimnazjalistów do *Innych* w kontekście uwarunkowań socjodemograficznych, medialnych, rodzinnych, uwarunkowań związanych ze środowiskiem rówieśniczymi, szkolnych i uwarunkowań wiążących się ze środowiskiem lokalnym. W pracy uwzględniłam *Innych* – osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Ujęłam tu cztery wyznaczniki *inności*: niepełnosprawność, odmienność etniczną i rasową, odmienność statusu materialnego i *inność* religijną. W toku analiz dokonałam kategoryzacji i wyznaczyłam przedstawicieli sześciu kategorii: osoby z zespołem Downa, osoby na wózku inwalidzkim, osoby należące do mniejszości romskiej, osoby czarnoskóre, osoby ubogie, członkowie związku wyznaniowego Świadkowie Jehowy. Grupą badawczą stali się gimnazjaliści z trzecich klas integracyjnych i nieintegracyjnych z Krakowa. Badania przeprowadziłam za pomocą autorskiego narzędzia służącego określeniu cech socjodemograficznych i środowiskowych badanych oraz skali semantycznej C. Osgooda i zmodyfikowanej skali dystansu społecznego E. Bogardusa. Respondenci z klas integracyjnych i nieintegracyjnych najbardziej pozytywny stosunek przejawiali do osób czarnoskórych, osób poruszających się na wózku inwalidzkim oraz jednostek ubogich. Badani z obu grup w najmniejszym stopniu wskazywali na akceptację osób z Zespołem Downa, członków mniejszości romskiej i Świadków Jehowy. Z badań wynika, że uczęszczanie do klasy integracyjnej nie oddziałuje na wyższy stopień aprobaty przejawianej przez ankietowanych uczniów do *Innych*. Uzyskane wyniki wskazują też, że do czynników najmocniej wpływających na pozytywny stosunek do *Innych* należą między innymi: kontakt nawiązywany z nimi w grupie rówieśniczej i w sąsiedztwie, a także udział w wydarzeniach artystycznych o tematyce antydyskryminacyjnej. Wyniki te zgodne są z założeniami „hipotezy kontaktu” (G. Allport) i „koncepcji osłabienia uprzedzeń przez kontakt spersonalizowany” (N. Miller, M. Brewer i K. Edwards).

Z badań wynikają wskazania dla praktyki pedagogicznej wiążące się z koniecznością podejmowania działań opartych na założeniach edukacji antydyskryminacyjnej i międzykulturowej. Istotne staje się tu wprowadzenie zróżnicowanych oddziaływań wiążących się z przekazem wiedzy, kształtowaniem pozytywnych ustosunkowań, a także kompetencji

młodzieży do podjęcia działań służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu *Innych*.  
Ważnym miejscem realizacji tych zadań jest szkoła. Realizacja opisywanych tu działań nie  
powinna sprowadzać się do jednorazowych „akcji”, ale stanowić część przemyślanej,  
regularnie realizowanej strategii przenikającej całość życia szkolnego.

K. Sułta

J. Bawłowski